



**Centrum pro výzkum veřejného mínění
Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.**
Jilská 1, Praha 1
Tel./fax: 286 840 129
E-mail: michal.veselsky@soc.cas.cz

Postoj veřejnosti k extremistickým stranám

Technické parametry

<i>Výzkum:</i>	<i>Naše společnost 2009, v09-09</i>
<i>Realizátor:</i>	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Projekt:</i>	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Termín terénního šetření:</i>	<i>31. 8. – 7. 9. 2009</i>
<i>Výběr respondentů:</i>	<i>Kvótní výběr</i>
<i>Kvóty:</i>	<i>Region (Oblasti NUTS 2), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
<i>Zdroj dat pro kvótní výběr:</i>	<i>Český statistický úřad</i>
<i>Reprezentativita:</i>	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
<i>Počet dotázaných:</i>	<i>1046</i>
<i>Metoda sběru dat:</i>	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem</i>
<i>Výzkumný nástroj:</i>	<i>Standardizovaný dotazník</i>
<i>Otázky:</i>	<i>PV.113, PV.114, PV.115, PV.116</i>
<i>Zveřejněno dne:</i>	<i>16. října 2009</i>
<i>Zpracoval:</i>	<i>Michal Veselský</i>

V rámci svého zářijového šetření se Centrum pro výzkum veřejného mínění věnovalo problematice extremismu v politice. Respondenti byli dotázáni, které politické strany považují za extremistické a zda by měly být tyto strany zakázány.

Nejčastěji byla jmenována Dělnická strana. Naopak ve srovnání s deset let starými výzkumy poklesl podíl lidí, kteří mezi extremistické subjekty zařadili KSČM.

Na úvod byli respondenti dotázáni, které politické strany považují za extremistické¹. Položená otázka neobsahovala žádné možnosti odpovědí:

Tabulka 1: Které politické strany jsou extremistické?

Dělnická strana	46 %
KSČM	10 %
Národní strana	7 %
Republikáni (RMS, SPR-RSČ)	6 %
Nacisté, neonacisté	5 %
Nacionalisté	5 %
Fašisté, neofašisté	4 %
Skini	3 %
Národní odpor	2 %
Anarchisté	2 %
ODS	2 %
Strana Zelených	1 %
ČSSD	1 %
Extrémní (krajní) pravice	1 %
KDU-ČSL	1 %
Rasisté	1 %
TOP 09	1 %
jiná strana	1 %
Žádná	4 %
ostatní výroky	5 %
neví	22 %

Pozn.: Dotázaní mohli uvést dvě strany, proto součet nedává 100 %.

Čtyři procenta oslovených nepovažují žádnou stranu za extremistickou a více než pětina lidí žádnou extremistickou stranu neuvedla („neví“). Zbylí respondenti označovali za extremistické především strany a hnutí z pravého pólu politického spektra.

Nejčastěji zmiňovanou se stala Dělnická strana, jíž spontánně, bez předem nabídnutých odpovědí, označila za extremistickou téměř polovina lidí. Se značným odstupem následuje KSČM s deseti procenty a Národní strana (7 %). Dále pak lidé zmiňovali politické strany vedené Miroslavem Sládkem a nacionalisticky zaměřené subjekty bez toho, aniž by konkrétně jmenovali (nacisté, nacionalisté, fašisté). Do výběru se dostaly i parlamentní strany, které však byly označovány velmi zřídka.

¹ Znění otázky: „Někdy se hovoří o extremistických stranách. Kterou politickou stranu nebo strany u nás považujete za extremistické?“

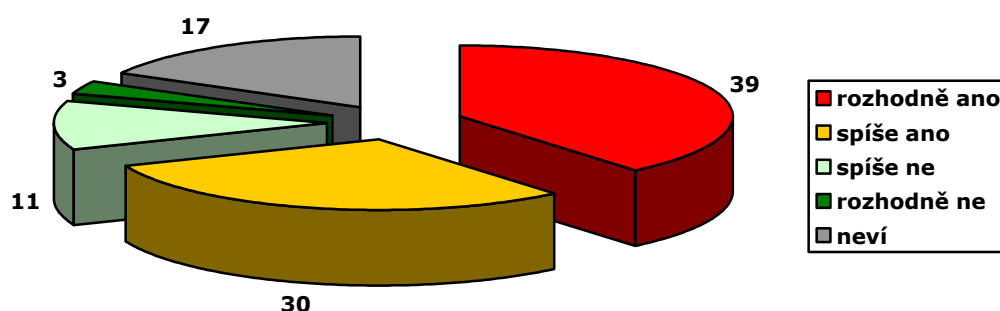
Tabulka 2: Extremistické strany – časové srovnání (v %)

	Leden 1997	Březen 1999	Září 2009
SPR-RSČ	50	43	6
Dělnická strana	-	-	46
KSČM	18	25	10

Otázku na extremistické strany CVVM pokládalo již v letech 1997 a 1999. Při časovém srovnání se ukazuje, že SPR-RSČ byla v povědomí lidí nahrazena Dělnickou stranou.

V dlouhodobém horizontu dále poklesl počet těch, kteří vnímají jako extremistickou KSČM. Nicméně je třeba vzít v potaz, že frekvence, s níž je KSČM spontánně zmiňována, může do určité míry záviset na aktuální viditelnosti radikálních pravicových stran a hnutí.

Další otázka se zajímala, za by měly být extremistické strany zakázány²:

Graf 1: Mají být zakázány extremistické strany? (v %)

Většina respondentů je toho názoru, že by extremistické strany zakázány být měly. Pro jednoznačný zákaz se vyslovilo 39 % dotázaných a váhavý souhlas přidává dalších 30 % („spíše zakázat“). Naopak 14 % lidí by extremistické strany nezakazovalo („rozhodně + spíše ne“). Zbýlých 17 % lidí pak nezaujalo jednoznačné stanovisko.

Přestože jsou mezi extremistickými stranami jmenovány hlavně pravicové subjekty, pro jejich rozhodný zákaz se častěji vyslovují respondenti, kteří sami sebe řadí mezi příznivce pravice (52 % „rozhodně ano“), zatímco mezi stoupenci levice se stejně vyjádřilo pouze 33 % oslovených.

V návaznosti na předchozí otázku, byli respondenti dotázáni z jakého důvodu by měly být tyto strany zakázány či naopak proč by zakázány být neměly:

Tabulka 3: Proč by měly být extremistické strany zakázány?³

Násilí, nepokoje, útoky na lidi, žhářství, vandalismus, výtržnosti, agrese	23 %
Ohrožují demokracii, svobodu, lidská práva, práva menšin, chtějí nastolit diktaturu	22 %
Škodí společnosti, mají špatný vliv na lidi, na mládež, nepřinášejí nic dobrého	14 %
Fašismus, fašistické tendence, nacisté, oslavují Hitlera	6 %
Rasismus, rasová nenávisť	5 %
Porušují zákony, ústavu	3 %
Hlásají špatné věci, mají špatný program, zvrácené názory	3 %
Netolerance, nenávisť (obecně)	3 %
Páchají zlo	3 %
Je to ostuda, hanba pro společnost, co předvádějí, je hanebné, nepatří do slušné společnosti	2 %
jiná odpověď	15 %
neví	1 %

Pozn.: N=708

Více než pětina respondentů na extremistických stranách kritizuje agresivní projevy chování. Pro 22 % představují extremisté zejména ohrožení demokracie a 14 % oslovených jim pak připisuje obecně škodlivý vliv.

Další část dotázaných zmiňuje jako důvod propagaci xenofobních ideologií potlačující práva jedince či skupiny osob (fašismus, rasismus).

² Znění otázky: „Myslíte si, že extremistické politické strany by měly být zakázány nebo ne?“

³ Znění otázky: „Proč by měly být extremistické strany zakázány?“

Tabulka 4: Proč by extremistické strany neměly být zakázány?⁴

Máme svobodu, demokracii, nelze potlačovat názory, i když jsou nesprávné, mají právo říkat, co si myslí	56 %
Hlásají správné věci, řeší skutečné problémy, souhlasím s nimi	11 %
Když mohou působit veřejně, je na ně víc vidět, co dělají, větší možnost kontroly, než kdyby působily v ilegalitě	6 %
Zákazy by jim pomohly, dělaly by z nich mučedníky, ničemu by to neprospělo, jen by jim to dělalo reklamu	5 %
Stačí současné zákony, trestat za porušení zákona, ale nezakazovat	3 %
Jsou nedůležití, nevýznamní, nejsou vážnou hrozbou	3 %
Nevadí mi, nemám s nimi žádný problém, nevidím důvod pro jejich zákaz	2 %
Je třeba je porážet politicky, ve volbách, ne mocenskými zásahy státu	1 %
jiná odpověď	10 %
neví	3 %

Pozn.: N=148

Hlavním důvodem proč by extremistické strany neměly být zakazovány se stal argument, že v rámci demokratického uspořádání nelze potlačovat názory i přes jejich „nesprávnost“ (56 %). Část lidí, kteří se staví proti zakazu extremistických stran, s jejich činnostmi sympatizuje a další skupina se obává, že by případný zákaz extremisty do budoucna spíše posílil.

⁴ Znění otázky: „Proč by extremistické strany neměly být zakázány?“